

פרשת וישלח

איסור שתיתת משקין מגולין משום סכנה

"קטנתי מכל החסדים ומכל האמת אשר עשית את עבדך" (בראשית לב, יא)

בפירוש תורה תミמה (בראשית לב אות ד') ביאר העניין, דמכיוון שאמר יעקב שאינו כדי לכל הטובות, אם כן הלא לא נעשה לו בחנם אלא שנכו לו מוכייתי. ודע דעת זה שאסור לעמוד במקום סכנה ולסמן על הנם, אסור חזיל כמו וכמה ענינים שיש בהם משום חשש סכנה, והרבה מהם נפרטו בטור (י"ד סימן קטו).

בגמרא בשבת לב, א מבוא: רבי ינאי אמר, לעולם אל יעמוד אדם במקום סכנה לומר שעושין לו נס, שמא אין עושין לו נס. ואם עושים לו נס, מנכין (רש"י – פוחתין) לו מוכייתי. אמר רבי חנין: Mai קראה "קטנתי מכל החסדים ומכל האמת" (בראשית לב, יא). וכך שפירש רש"י: שהוקטו ונתרמו זכויות בשל החסדים אשר עשית.

אחד מן הדברים שאסרו חכמים מפני שיש בו סכנה הוא שלא לשחות מים מגולים, שמא שתה מהן נחש וכיוצא בו מוחלי עפר וייטה וימות. ובענין זה יש לעזין: מהו מקור וטעם איסור שתיתת משקון מגולין, איה הן המשקין האסורים משום גילוי, האם איסור זה נוהג בזמנינו, מהו הדרין של דבר שנאסר בגין אף שהטעם בטל צריך מןין אחר להתייר, ומה הדרין אם גרו רק על משקון מגולין משום הרחשן וכיון שאין רחשן האם ליתא לגזירה, בדין לבודו בנוגע לסכנות משקון מגולין, עניין דבר שהוא סכנה אי בטל בשיטים.

קשרים בגורת ה' יתברך, בכל זאת חייב האדם לחזור אחר מקורות מזוננו, ולהשתמש במאכל ובמשתה ובמלבוש ודירה, כפי צרכו. ואינו מניח אותם לאלוקים, לומר, אם נגור מתחילה על ידי הקב"ה שאחיה, ישאיר נפשי בוגפי בעלי מזון ממשך כלימי חי, ולא אטרח בבקשת המזון ועמלו.

ובכן אין ראוי לו לאדם להכנס ל עצמי בסכנה מותך שהוא בטוח בגורת הבורא,

פתיחה

חובה מוטלת על כל אדם לשמר עצמו מן המאכלים שמזיקין אותו, כי האוכל דברים אלו ואפשר לו זולתם הרי הוא פוגע בגופו ופוגע בנפשו, ואין אדם רשאי לחבל בעצמו, והמסכן את עצמו באילו מזאס ברצון בוראו.

וכמו שכותב בחותמת הלבבות (שער הבטחון פרק ד'): אף על פי שמיו ומדת חייו

שעות ביום שצעריך אדם לשמר את נפשו בהם לפि שבhem הדיני מתעוררים לבא לעולם, ובשעה שהדינים מתעוררים ציריך אדם ליזהר שלא תפגע בו מدت הדין, ולפיכך הוזהר הקדוש ברוך הוא את ישראל ואמר "לך עמי בא בחדריך", לפי שכשמרת הדין מתעוררת, הדבר בא לעולם.

וכהמישר לדברים אלו מצינו בדברי הרמח"ל (מסילת ישרים פרק ט'): מי שירצה שלא ינוגג עצמו בדרך החכמה, ויפkir עצמו לסכנותה, הנה אין זה בטחון אלא הוללות. והנה הוא חוטא בימה שהוא עוזה נגד רענן הבורא יתברך שמו, שרואה שישמור האדם את עצמו. ונמצא, שמלבד הסכנה המוטבעת בדבר, אשר הוא עלול אליה מפני חסרון שמירותו, הנה עוד הוא מתחייב בנפשו בקום עשה, בחתא אשר הוא חוטא. ונמצא החטא עצמו מביאו לעונש. **למדים** אנו, שהמכניס את עצמו למאובט סכנה משנה את דינו. דהיינו: המכניס את עצמו לסכנה, מוסיף עבירה חמורה למזון זכויותיו וחובותיו, וUBEIRA זו עלולה להכריע את כף המזונים ולגרום לשינוי מהנגור בתחליה. ביוון שלא "עוקפים" חס ושלום את ההשגהה, אלא שינוי המזון משנה את הגורה.

המקור בغمרא

בغمרא בשבת לב, א מובא: רבינו ינאי אמר, לעולם אל יעמוד אדם במקומ סכנה לומר שעושין לו נס, שמא אין עושים לו נס. ואם עושים לו נס, מנכין (רש"י - פוחתין) לו זכויותיו. אמר רבינו חנין: Mai קראה "קטנתי מכל החסדים ומכל האמות" שם). וכפי שפירש רש"י: שהוקטנו ונתמעטו

שישתה רעלים או שישכן עצמו בקרב עם הארוי והחיות הרעות בלי הכרח. או שישליך עצמו לים או לאש וכיוצא בהם, דברים שאין אדם בטוח בהם וישכן נפשו.

וסיים דבריו שם: ואם ינצל בכחו של הקב"ה יקפח זכויותיו ויפסיד שכרו, כמו שאמרו חז"ל בזה העניין (שבת לב, א) לעולם אל יעמוד אדם במקומ סכנה לומר שעושין לו נס, שמא אין עושים לו נס, ואמר יעקב אבינו עליו השלום "קטנתי מכל החסדים" (בראשית לב, יא) עכ"ל.

חייב שמירת הגוף וחיב שמירת הנפש כתוב הרמב"ם (הלכות רוצח ושמירת הנפש פרק יא הלכה ה') הרבה דברים אסרו חכמים מפני שיש בהם סכנת נפשות וכל העובר עליהם ואמר הריני מסכן בעצמי ומה לאחרים עלי בכר או אני מקפיד על קר מבין אותו מכת מרודות.

ומנה הרמב"ם כמה וכמה דברים האסורים ממשום סכנה (שם פרק יא - יב) וביניהם: לא יניח אדם פיו על הסילון המקלח מים ושתה, ולא ישתה בלילה מן הנחרות וכן האגמים שמא יבלע עלולה והוא אינו רואה, ולא ישתה מים מגולים שמא שתה מהן נחש וכיוצא בו מזוחלי עפר ושתה וימות.

מלבד דין שמירת הגוף מחויב האדם לשימור נפשו, ובכפי שהביא בספר ראשית חכמה (פרק דרך ארץ שער ג') בשם מדרש יחי אור זוויל: רבבי אלעזר פתח וגרשין "לך עמי בא בחדריך" (ישעה כז, ב), בא וראה שהקדוש ברוך הוא אוהב לישראל מכל העמים והוזהר אותם שישמרו את נפשם כדי יבואו לידי סכנה, לפי שיש

בר אריה, תא ואימה לך מילחתא מעלייתא דהוה אמר רב אבור (בא ואומר לך דברים מעולים שאמר אביך). הци אמר אבור: הני ארמאי (גויים) זוקאני (נפוחים) דהו שתו גילויא ולא מותו (שהיו שוותים משקדים מגולים, שעלהם אמרו חז"ל שיש בהם סכנה, ולא מותו). איידי דאכלי שקצים ורמשים חביל גופייהו (משום שאוכלים שקצים ורמשים גופם לקוי). כלומר המחלבים גופם במאכלות אסוריות, גוממים לגופם להפוך ליותר בהמי. ולוגף בהמי אין השפעה להרבה דברים המזוקים לאדם רוחני, لكن הסכנה הנובעת מאייסור אכילת דברים אסורים לא פועלת עליהם.

השני, במסכת מועד קטן יא, א לענן המלצת חז"ל לאכול דג סמוך לשירחוןו, כתבו שם התוספות: ובזמן זהה,topfim סכנה למייל סמוך לשירחון, גם משתי עלה אבואה דאמר בסמוך דמעלי. ושמא נשתנו כמו הרפואות שבש"ס, שאין טובות בזמן זהה.

למורים אין שהרבה סכנות, או רפואיות וסגולות שהיו פועלות בזמן חז"ל, אין פועלות בתוקפתן, שנשתנו הטבעים. וכך פסק המגן אברהם (או"ח סי' קעג ס"ק א): דחוין כמה דברים המזוקרים בgeom' שם סכנה לרוח רעה ושאר דברים, והאידנא אינו מזיק, דנשתנו הטבעיות. וגם הכל לפי טבע הארץ.

השלישי, במסכת פטחים קי, ב בטוגית הזוגות מובה: כלל דמילתא: כל דקפיד קפדי בהדריה, ודלא קפיד לא קפדי בהדריה. ומיהו למייחש מיבעי עכ"ל. דהינו שכוח סכנות אלו לפועל, תלויות באמונה

זכותי בשליל החסדים אשר עשית. ואכן מצאנו בחז"ל כמה דוגמאות לחשש "שאין השטן מקטרג אלא בשעת הסכנה" (בראשית רבה צא, יב).

במסכת חגיגה ה, א מובה, שלוחו של מלאר המות לפקח בטעותasha שלא נגור עליה למות. שאל אותו رب ביבי בר אבי כיצד הצליח לקחת נשמה בעולם ללא משפט? ענה לו מלאר המות: "נקיטתה מתארה בידה, והות קא שגרא ומחריא תנורא. שקלתא ואנחתא אגבא דכרעה, קדחא ואייתרע מולה ואייתיתה", ככלומר שלקחה מהתחה בידה בשעה שהטיקה את התנו, והניחה את מהתחה עם גחלים על ברכיה, נכותה, והורע מולה. لكن הצליח מלאר המות לקחתה. מעשה זה למורים עד היכן יכול להנוק אם מכניס את עצמו למצב מסוכן, עד כדי שיכל לאבד את חייו קודם זמנו.

יש להזהר בין סכנות המובנות ובין בסכנות שאינן מובנות

דברים אלו אמורים בין בסכנות המובנות לפי שבילינו, ובין בסכנות הסגוליות המוחכרות בחז"ל. וכן פסק הפרי חדש (ביו"ד סי' קטז סע"ט) שראוי לכל אדם ליוזהר מהדברים שמביאים לידי סכנה שמזוקרים בש"ס, שבסייעתם באים הרבה מקרים לעולם. ושומר נפשו ירחק מהם.

אולם, המצויאות הנראית לעינינו לפעם בכайлו חס ושלום אין ממש בדברי חז"ל לגבי סכנות סגוליות, והאמת שהנמנ תלוים בכמה סיבות, ונ齊עים אחת לאחרת: **הראשון**, במסכת עבודה זורה לא, ב מובה: אמר ליה שמואל לחייא בר רב:

וברמ"א (שם סעיף ה') הגיה: וכן יהר מכל דברים המביאים לידי סכנה, כי סכנתא חמירה מאיסורה ויש לחוש יותר לספק סכנה מלספק איסור, ולכן אסור לילך בכל מקום סכנה כמו תחת קיר נתוי או יחידי בלילה, וכן אסור לשתות מים מן הנהרות בלילה או להניח פיו על קלוח המים לשתו, כי דברים אלו יש בהן חשש סכנה (רמב"ם). עוד כתבו שיש לבסוף מן העיר כדבר בעיר, ויש לצאת מן העיר בתחלת המלכויות, כמו שאין נזהרין על הגילוי, ועל הדבר, ולא בסופו (תשובה מהרי"ל סי' מ"א). וכל אלו הדברים הם ממשום סכנה, ושומר נשאו ירחק מהם ואסור לסמוךAns או לסקנן בשום כל כיוצא בו. (ועיין בחושן משפט סימן תבז).

תמצית הלכות משקין מגולים

ברמ"ם (הלכות רוצח ושמירת הנפש פרק יא הלכה ו') כתוב ז"ל: לא ישתה מים מגולים שמא תהן נחש וכיוצא בו מוזחלי עפר וישתה וינומות.

ושם (בhalacha ז') מנה הרמב"ם את המשקין האסורים ממשום גילוי, ז"ל: ואלו הן המשקין האסורים ממשום גילוי, המים, והיין ואפילו מזוג ואפילו התחיל להשתנות טumo לחומץ, והחלב, והבדש, והציר, אבל שאר כל המשקין אין מקפידין על גילויין שאין בעלי ארס שותין מהן. ועיין עוד בבית יוסף יורה דעה סימן קטו טע' א') מה שהביא להקשוט מהתופתא בתרומות (פ"ח מ"ד).

כמה ישו מגולין והוא בהן ממשום גילי

בטור יורה דעה (שם) כתוב: וכמה ישו מגולין והוא בהן ממשום גילוי, כדי שיצא הנחש מתחת און הכלוי ויזהר להזרו.

שאנשים מאמינים בהם, لكن מי שאינו חושש, לא בהכרח שיצליחו לפועל נגדו.

הרבייעי, במסכת פטחים קיב, ב מובא שאבוי גור על המזוקים שלא יעברו בישוב לעולם. דהיינו שאבוי ביטל את כוחם. וכן הביא התוספות (יומא ע, ב ד"ה ממשום): מה שהעולם אין נזהרין עבשו בזה, לפי שאין אותה רוח רעה שורה באלו המלכויות, כמו שאין נזהרין על הגילוי, ועל הזוגות.

דברים האסורים ממשום סכנה

מובא להלכה ברמ"ם, טור, ש"ע ועוד פוסקים, הרבה דברים שאסרו חז"ל ממשום סכנה, ונצעיר כאן כמה מהם:

בפתחי תשובה (יורה דעה סימן קטו ס"ק ו')

הביא מצואת רבי יהודה החסיד כמה דברים שיש ליזהר ממשום סכנה. ומה שכותב שם, לא ישא אשה שasma בשם amo או שמו בשם חמיו, עיין בתשובה חכמת אדם (כלל קבג דין יג) שכותב דהוא דוקא כשהם מושלשים כגון אדם ששמו ראובן וחתנו שמו ראובן ואם יקח עוד חתן זה חתן ששמו ראובן אז לא יצליח ומן אשה שasma רבקה וכו' וכן כתוב להדריא בספר חסידים (סי' תעז) והעולם טועים בזה עכ"ד.

וראה בתשובה נודע ביהודה (תניינה חלק אה"ע סי' עט) שכותב לכל צוואתו לא היה אלא לזרעו אחריו ולא לשאר אנשיים ואף לזרעו אין חשש אלא בשם העצם הנינתן בשעת לידה או בשעת מילחה אבל לא בשם שנשתנה בשעת חילוי, עכ"ל. ועיין בדברי התורה תמיימה (בראשית לב אות ד') על חשש סכנה על פי צוואת רבי יהודה החסיד בענייני זיווגים.

הפירושים שכתב רבינו כתובם הר"ף (י, ב) והרא"ש (ס"י יג) בפרק אין מעמידין.

שיטפת הבית במים מגולים

בתלמוד ירושלמי מסכת תרומות (פרק ח' ה"ג) מובא: **תני מים שנתגלו לא ירבץ בהן בתוך ביתו ולא ישפכם ברשות הרבנים ולא ישקה לנוי ולא ישקה מהן בהמת חבירו אבל משקה הוא בהמתו. מים שנתגלו לא ישרה בהן את הטיט ולא יכbs בהן את הכלים ולא ידיח בהן קערות כוסות ותמחוחין ואין צרייך לומר פניו ידיו ורגליו.** שארס נחש כליה באור וכו'.

ופסק כן הטור (שם) דמשקין שנתגלו לא ישפכם לרשות הרבנים שמא יעבור עליהם אדם יחף ולא ירבץ בהן הבית ולא יגבל בהן הטיט ולא ישקה מהם לא בהמתו ולא בהמת חבירו ולא ירחץ מהם פניו ידיו ורגליו אפילו שאין בהם בעע. וצרייך אדם ליזהר באלו הדברים מادر להחמיר בספקו שיוטר החמירו בספקו מבספק אייסור.

האידנא נהגו להקל

הרבבה דברים נאסרו בוגמרא מושום סכנה, מהם ישנים דברים שלא הווכוו בספריו הראשונים והאחרונים ברמב"ם ובשולחן ערוך, ולא עוד אלא למורות שנאסרו מים מגולים על פי דין דגמרא וכן נפסק ברמב"ם טור ושו"ע, ישנים מן הפסיקים שנתנו טעם להקל, ונראה לבאר בכל זה ובהקדם.

וביאר הבית יוסף דבריו על פי המשנה בתורות (פ"ח מ"ד) כמה ישחו וייהו אסורין כדי שיצא הנחש ממקום קרוב וישתה ומפרש בחולין, א' לשיעור זה כדי שיצא מתחת און הכלים וישתה ויחזר לחורו ובירושלמי מסכת תרומות (פ"ח ה"ג) בעי איזהו מקום קרוב וכו'.

ברמב"ם (שם הלכה יא) כתוב ז"ל: כל המשקין האסוריין משום גילוי שנתגלו בין ביום בין בלילה אסורין, ואפילו היה בצדן אדם ישן אין אימת ישן על הזוחלן. וכן כתוב הטור (שם).

ובפרישה (י"ד סי' קטו ס"ק יב) כתוב דמשמעו הא אי אינו ישן אף על גב שאין פניו לצד המשקה אין בוזה משום גילוי כיון שאימת החיה עליהם, כדכתיב ואימתכם "וחתיכם" כל זמן שהוא חי לאפוקי זמן שהוא ישן דעתחشب כאילו אינו חי.

כמה שיעור המשקין שיש בהן משום גילוי בטור (שם) כתוב: כמה שיעור המשקין שיש בהן משום גילוי, בכלאי אין להם שיעור הן רב הן מעט. בקרקע קאמר בגמי מ' סאה ויהיב טעמא לפי שאוז אין הארץ ניכר בהן. יש מפרשים אם הם מ' סאה או יותר אז הארץ בטלהם ושרי ופחות מכאן אין בטל ואסור, ויש מפרשים איפכא שעוד מ' סאה מותר לפי שהן מועטין ואם היה בהן ארץ ניכר אם הם צלולין אבל בשחן יותר אפשר שיש בהן ארץ ואין ניכר בהן, וטוב לחוש לדברי שניהם.

והביא הבית יוסף דזה משנה בתורות (שם מ"ה) שיעור המים המגולין כדי שתאביד בהם המורה, ר' יוסי אומר בכלים כל שהן ובקרקעות ארבעים סאה ושני

בגilioי כמו שכותב הטור אלא הרוצה למיחש חש.

יש אחרונים שעדיין מחמירים

בפתחי תשובה (שם ס"ק א') הביא מרברי השל"ה (דף עט, ב) שכותב דמלול מקום שומר נפשו ירחק מזה. והוא ראה שהרי הטור כתבן לכל הדינים אחד מהם לא נותר עיי"ש עוד. ובנהוגת החסיד הגרא"א כתוב גם כן שהייה הגרא"ז נזהר מאד בדבר זה עיי"ש טumo, על כן הרוצה ליזהר יעין כל הדינים בטור.

בפרי תואר (שם ס"ק ב') החמיר לאסור משקה מגוללה גם בזמן זהה, ומסיים זו"ל אך כל זה במדיניות דשכיחי נחשים ועקרבים אבל במדיניות דלא שכיחי אין לחוש לאסור כלל. וכעין זה כתב הב"ח דאף על פי דהאיDNA לא חיישיןן, כתוב הטור כל הדינים כיוון דבדוכתא דשכיחי נחשים ורוחשים איתא להגוייה.

ובפרי חדש (שם ס"ק א') כתב, שהשו"ע לא דיבר אלא רק במדינתינו, אבל בארצות המערב יש הרבה מקומות דשכיחי שם נחשים ועקרבים, וגם בירושלים ואגיפה אף על פי שאין מעוין הרבה מכל מקום מעוין קצת, ורואו לכל ירא נפש להזהר בהם, עיי"ש.

אכן דברי הפרי חדש הנ"ל מובאים בחיד"א בברבי יוסף (שירושי ברכה שם אות ג'), והוא מסיים דcken נהוגין גם עתה בארץ ישראל להזהר בויה. (אכן יש להעיר ממה שכותב החיד"א עצמו בספריו חסדי אבות במסכת אבות (פ"ה מ"ח) לא הוויק נשען בערך בירושלים, דהא דתנן דמים מגולים

תוספות בעבודה זורה לה, א כתבו, ואני שאין נחשים מצוין ביןנו אין לחוש ממשום גלי, ואין לומר לדבר שבמנין הוא וצריך מןין אחר להתרו, כי ודאי הוא כשאstorו תחול לא אסור אלא במקום שהנחשים מצוין.

וכן כתב הטור (ירוה דעת סימן קעז) להלכה: האידנא נהגו להקל אפילו בודאין שאין הרוחשים מצוין עתה. ובvier דבריו הבית יוסף במה שכותב "אפילו בודאין", דפירושו שודאי מגולין הן, דאילו אם ודאי שתה מהם נחש פשוטא דאסורים הם אפילו האידנא.

עוד כתוב הטור (שם) דאין בו מה שום דבר שנאסר במנין, שלא גורו אלא ממשום הרוחשין וכיון שאין רוחשין ליתא לגירה. וכותב הבית יוסף שכן כתבו התוספות הנ"ל בעבודה זורה (לה, א ד"ה חדא קתני) גבי גבינת הגוים והרשב"א בתורת הבית (ב"ג ש"ה קצר צ, א), גם בשולחן ערוך (שם סעיף א') פסק להקל שימושים שנתגלו, אסורים חכמים דחוישין שמא שתה נחש מהם והטיל בהם ארס. ועכשו שאין נחשים מצוים ביןנו, מותר.

ובפתחי תשובה (שם ס"ק ו') כתוב דמה שכותב הבאר היטב, שאין לרוחץ כי אם במים מכוסים כל הלילה אפילו הידים, השיב במדינתנו לא קפדי אגילוי כלל אפילו להדחת פיו וכל שכן לניטילת ידים עיי"ש.

ובפרישה (שם ס"ק ה') הביא סימן לכך: דמיחש חש,(Clomer, ד'בש מים יין חלב שום, היינו שבומן זהה אין איסור

סכנה, חוקי חיים ס"ק א') כתוב דאף דמבואר שעבשו ייש לבעל נפש להזהר במשקין שנתגלו הינו דוקא בלילה או ביום במקומות שאין בני אדם מצויין, אבל ביום ובביתות בני אדם נוכנים וויצוים אין לחוש כי שם בודאי אין שום חשש.

אכן בכך החיים (יו"ד סי' קטו אות ז') הביאו מהרבה אחרים שלא ישתה שום משקה שהיה מגולח אפילו ביום. אמן (שם באות ט') כתוב דאפילו אי לא חישיןן בזמנ הזה משום גילוי מכל מקום צריך ליזהר הרבה הרבה ולכוסות התבשיל בלילה משום דעתזים שם נמלים ותולעים ויתערכו בתבשיל, ועוד חישיןן דיאכלו ממנה העכברים וועבר משום בל תקשעו.

וראה בספרתוספות ירושלים (יו"ד סימן קטו) שמוכיח מהא דתנן במס' דרך ארץ (פרק יא) דהשותה מים מגולין שלנה עליהם הלילה דמו בראשו מפני סכנה וכו', גם גם במקומות שאין מצוים נחשים וגם בדברים שלא שירגilio מכל מקום אם הוא מגולח כל הלילה יש בו סכנה, עיין". ראה מה שכתב בבית לחם יהודה (ס"ק ב' והו"ד במשמרת שלום סימן קטו אות ג') דיש ליזהר שלא לשותות בלילה (בחושך) משום שמיית שקורין שפין".

గביונות העובדי כוכבים

הנה יש להקשوت, שהרי ישנו כלל בדבר שנאסר במנין אף שהטעם בטל ציריך מנין אחר להתרו, ואז איך אפשר לפסק שעבשו שאין נחשים מצויים בוגנינו, משיקים מגולים מותר. ולחוץ השאלה, מצאנו שאיסור אכילת גביונות העובדי כוכבים עדין קיים אף במצבים שהטעם בטל, ובהקדם.

אסורים בין הארץ בין בחו"ל הינו חוץ לירושלים, אבל בירושלים אפילו לאחר החורבן לית בה משום גילוי). גם בעורך השלחן (סעיף ב') ובכף החיים (יו"ד סי' קטו אות ו') מביאים דברי הפרי חדש הנ"ל. (ובכף החיים או"ח סימן קע אותן פב מביא דברי השלחן).

בישועות יעקב (סימן קטו ס"ק ב') כתוב דיש להחמיר במקומות שמצוין נחשים, דחמירא סכנתא מאיסורה. והיעב"ץ כתוב במור וקצעה (סימן קע) דהיכא דשכיחי נחשים ושרצים ארסיים איסור גליי במקומו עומד. ובנשمة כל חי (יו"ד סימן מ') כתוב במקומות דשכיחי נחשים אסורים מים מגולים אפילו בבית הגוי.

ובטעמא דקרה בהנחות מרן החזון איש (אות בז') מביא שה חזון איש נזהר מגדולי ותקפיד גם על טהא ולبن מגולה, ואמר שם יש על הלב קром שלם מלמעלה אין לחוש לגילוי שאילו הנחש היה מנקר היה ניכר בקרים. ושם (אות מו) כתוב שהחמיר אפילו זמן משהו, וגם אמר דאף בעודן על האש צריך לכוסות עד שיעלה הבל (וע' רמב"ם פ"י הלכות רוצח ה"ח והי"א). **וכן** בספר אמרי יושר על סדר מועד בהנחות החזון איש שבסוף הספר (אות קא) כתוב שה חזון איש נזהר מגילוי, ופעם אחת מילא מים ליטול והוצרך לצאת ובקש מאחד הנוכחים להשאר עד שיזוזו שלא יצטרך לשופוך המים.

למחמים יש להחמיר יותר בלילה מבאים לאלו שמחמים בגילי יש שכטבו דיש להחמיר בלילה יותר מבאים. הנה בספר עצי העולה (דברים שאסורים משום

אולם קודם לכך נקבע את קושיות ה"ב"ח (שם ס"ק ח') שהקשה, דמאי שנה איסור גבינות מאיסור גילוי דשרי האידנא כיון דלא נחשים בינוינו, אף על גב רגס איסור גילוי נאסר במנין.

יישוב ראשוני, הביא ה"ב"ח בשם הסמ"ק שתירץ ו"ל: דבמשקים לכא למזור אי שRIA להו בדוכתא דלייכא נחשים ATI נמי למשרא בדוכתא דאייכא נחשים, כיון דלייכא טעמא אחרינא לאסור משקים מגולים אלא מפני נחשים לאathi למטעי. אבל בגבינות דאייכא טעמים טובא לאוטרם בלבד טעמא דגileyi הלך אי שRIA להו בדוכתא דלייכא נחשים מימר אמרי דעתמא דאיסורה לא הו אלא מפני שמעמידין אותו בעור קיבת נבללה, וכיון שמעמידין אותה בפרחים לפיך התירוה האידנא, ואתי למטעי להתריר גם בדוכתא דאייכא נחשים כיון דמעמידין אותם בפרחים, ולפיך אין לגבינות היתר כלל בשום מקום שלא יבואו לידי טעות.

בדומה זה כתוב בדרישה (שם ס"ק ג') וכיון שבמשקין ליה טעם איסור אלא משום גילוי, ושאינם מגולים אין טעם לאסורך, נמצא שימושם לא אמרו שמים ומשקין אסורים סתום, אלא אמרו דמים מגולים אסורים ומים שאינם מגולים מותרים, מה שאין כן בגבינות דיש בהם טעמים הרבה לאסורך אסורים כבר בתקילת גוירותן, בין שלל פי רוב לא נמצא מקום שלא שייך בו אחד מן הטעמים.

ועיין עוד בזה בב"ח (שם ד"ה "כתב הרמב"ם אפילו אין לחוש") ובט"ז (שם ס"ק א'), ובביאור הגרא"א (שם ס"ק א),

בטור (יורה דעתה סימן קטו) פסק: גבינות העובי ככוכבים אסורות ומפרש בוגרר כמה טעמים, מפני שמעמידין אותה בעור קיבת נבללה ומפני שטחין פניה בשומן חוזר ושמערבן בה חלב טמא אף על פי שאין החלב הטמא נקפא חישין שמא ישאר ממנו מעט בין נקביה. כתוב הרמב"ם אפילו אם אין לחוש לאלו כגון שידוע שהעמידה בעשבים ואין בה חלב טמא הורו הגאנונים שהיא אסורה שכבר גרו על הגבינות בין שהעמידה בדבר האיסור בין שהעמידה בדבר המותר והאוכל גבינות העובי ככוכבים או חלב שחלבו עובי ככוכבים ואין ישראל רואו מכין אותו מכות מרודות.

וכן בשולחן ערוך (שם סעיף ב') פסק להלכה: גבינות העובי ככוכבים, אסורים מפני שמעמידין אותם בעור קיבת שחיתתם שהיא נבללה. ואפילו העמידה בעשבים, אסורה. וביאר הש"ך (שם ס"ק יט) הטעם, לפי שכבר גרו על כל גבינות העובי ככוכבים בין העמידה בדבר האיסור בין העמידה בדבר המותר (הרמב"ם והפוסקים).

חלוקת בין מים מגולים לגבינות העובי ככוכבים

ישנם כמה טעמים מובהקים בפוסקים מפני מה יש לפ██וק שבימינו שאין נחשים מצויים בינוינו, משקים מגולים מותר, ואין בזה הרין של דבר שנאסר במנין אף שהטעםبطل צריין מניין אחר להתирו. וכן הסבירו החילוק בין מים מגולים שהרבה מותרים, לבין אכילת גבינות העובי ככוכבים שעדיין איסרו קיים אף במצבים שהטעםبطل.

ותמה המנתת יצחק דהפלא הוא, איך אפשר לומר שהבית יוסף שהיה מרא דארעא דיישראאל, כתוב דין זה דעתינו שאין נחשים מצוין וכו', רק למדינתנו ולא למדינת ארץ ישראל שהיא דר שם, ועל כל פנים היה לו לפреш ולא לטוטם, והניח בציריך עיון גדול.

וראה עוד בענין זה בש"ת חיים ביד (סימן קב ד"ה והנה בתחילתה) שהביא מספר נשמת כל חי (ח"א י"ד סימן מא) בענין איסור מים מגולים במקום דשכיחי נחשים והגויים לא קפדי אגilio דהיכי סמכנן לאכול פת של גויים.

להחמיר על צדי הסוד

בספר פאת השולchan (ס"ב ס"ק לב), הביא בשם הגילוי של משקין מגולים גם בזמן הזה, ואף על גב דמבעואר בראשונים דבזמן הזה שאין נחשים מצוים ביניינו אין לחוש משום גilio משקין. עיין בויה בתוט' עבודה וזה (לה, א), ובתוט' ביביצה (ו, א), ובטור שו"ע י"ד (ס"י כתו סע' א') ועוד, אפילו הכى היה הגרא' החושש לדיני גilio, מחתה שהיה אומר דמלבד הטעם הפshoot שהזכוiron חז"ל זה הוא משום נחשים, יש בויה עוד טעמי נסתורים אחרים על פי הטעוד.

וראה בש"ת עטרת פז (ח"א כרך ג' אה"ע סימן יב) שהאריך בויה, וכותב דבראשר קבעו לנו חכמים זכרונם לברכה עניין המצווה ופרטיה, עניין קודשם לנוכח הביטו לא רק על הצד הפshoot שבדבר, אלא גם על צדי הסוד, כמו שמצוינו דין תוקען בשופר בשבת משום DIDDUO בדעתם דעת עליון שכל שחל ראש השנה בשבת נתן הענין הרואוי

ועיין עוד במטה יהונתן על הש"ע (שם) מה שכותב בזה.

יישוב שני, הביא ה"ח (שם) כיון דהאיסטור בגilio הוא חשש שמא שתה מהם נחש וכיון שעבר החשש עבר הטעם, ושוטין לכתהילה אף שהוא דבר שבמנין, אולם גבינות שנאסר במנין מטעםDOI איסור אף שעבר הטעם לא עבר האיסטור, וצריך מנין אחר להתריו.

יישוב שלישי, כתוב בפרישה (שם ס"ק ח') دقין דלפעמים מעמידים את הగבינות עם דבר איסור בכל הזמנים, לא חילקו בגוירותן ואסרו قولן כדי שלא יבואו לידי מכשול, עי"ש שהאריך בזה.

אין נחשים מצוים בינוינו

בש"ת מנתת יצחק (חלק ט' סימן פה) הביא מה שהמחבר בש"ע (שם סע' א') העתיק להלכה דברי התוס' והרשב"א, דעתיו שאין נחשים מצוין בינוינו מותר, והפרי חדש (שם ס"ק א') כתוב שהמחבר לא דבר רק במדינתנו, אבל בארץות המערב יש הרבה מקומות דשכיחי בהו נחשים ועקרבים, וגם פה ירושלים וגפיה אף על פי שאינם מצוין הרבה, מכל מקום מצוין קצת, וראו לכל ירא לנפשו להזהר בהם, ובשיורי ברכה (אות ג') הביאו וסימן שכן נהיגן עתה בארץ ישראל ליזהר בזה עכ"ד.

והביא שראה כן בספר מנתת שמואל שכותב קונטרט בהלכות גilio (נדפס בספר שע"ד דמעה) שכותב: זוכר אני גם בעת שוכתי בעורת ה' יתברך להיות בארץ ישראל, שמעתי אז שם שנחש נשך לאיזה אנשים שם.

רבייעית לכל שתי ידים, ובכללי שיהיו המים שנוטלין בהן בכלי, ובנוטל שיהיו המים באין מכח נתן. ושם בהלכה זו כתוב: ארבעה דברים פוטלים את המים, שניוי מראה וגילוי, וכו'. והטור (יוזד סי' קט) כתוב שהאידנא שאין חושין לגילוי כשרים אף לניטילת ידים, והסכים הבית יוסף לדבריו.

אמנם כתוב המלבי"ם בארכות חיים (סימן ד', המאיר לארץ ס"ק ז') ריש להחמיר שלא יטול ידיו במים מגולין, עי"ש. ובספר כף החיים (פאלאגי סימן ח' אותן יא) כתוב דעתילת ידים שחירית אין ליטול במים מגולין וכן ראוי ליזהר בכל הניטילות, ויש מדרקנים לכストות פי הכללי בבית היד, ומה טוב כשהוא של מטבח וכו', ובשערו תשובה (סימן ד' ס"ק ז') מביא דבבואר היטב (ביוזד סימן קטן) כתוב בשם הגאון מוהאר"ר שעפעטייל ז"ל שאן לרוחז כי אם במים מוכסמים כל הלילה אפילו הידים וכל שכן הדחת פיו.

והיעב"ץ כתוב במורוקצעיה (סימן קע) דהיכא דשביחי נחשים ודאי دائיסור שתית מים מגולים במקומו עומדים וכן כל שימושן בכלל וכו', ומשמע מדבריו דבמkommenות אלו גם נטילת ידים שחירית וכיוצא בזה אסורים. ובשות'ת לב חיים (ח"א סימן סב) האריך בשאלת זו ומסיק שאלך האリー בראיר בשאלת זו ומשמע מדבריו דבמkommenות דשביחי נחשים אסור ליטול ידים במים מגולים אפילו בדייעבר ובמkommenות אחרים יש להקפיד לכתילה אבל איןנו מעכב בדייעבר, עי"ש.

אמנם כתוב השו"ע (או"ח סימן ד' סעיף ז') דטוב להקפיד לניטילת ידים שחירית בכל הדברים המUBLICים לניטילת ידים לשעודה וכו', אכן גם שם יש מחולקת בין

להתקין מכח השבת עצמה, ומה דבריו דאין לתקוע בשופר גזירה שמא יטטללו ד' אמות ברשות הרבים, טעם מקופיא הוא לשבר האוזן, אבל איבא ביה טעם רבה על פי הסוד עמוק יותר מי ימצאננו.

גלו' בתוך המקרר או ארון סגור

דנו פוסקי האחרונים בעניין מים מגולים בארון או במקrar אם נחברים הם למכוונים. בשו"ת שבת הלו (ח"ו סי' מג) כתוב כי גם האדם המקיים על תקנה זו אינו צריך לחושש מהනחת משקין בתוך המקרר, משום שאין דרך נחשים להכנס למקוםו קרים.

בן הוורה כבר החזון איש זצ"ל (הובאו בדבריו בספר שמירת הגוף והנפש סי' מד) דכשהשאירו מים מגולים בתוך המקרר הוורה שיש להקל משום שנחברים הם למכוונים. ועיין בкуп החיצים (או"ח סי' ערב אות ט') שכותב דנראה שם הכללי של יין מונח בתוך שידה תיבת ומגדל, אף על פי שהכללי מגולן אם הם טగורים אינו נפסל בכך אלא אם כן נמר ריחו וטעמו.

נטילת ידים במים גלוים

בגמרא בעבודה זורה ל, ב מובא: תננו רבנן מים שנתגלו הרי זה לא ישפכם ברשות הרבים ולא ירביין בהן את הבית ולא יגבל בהן את הטית ולא ישקה מהן לא לבהמתו ולא לבהמת חברו ולא ירוחץ בהן פניו ידיו ורגלו.

ופסק להלכה ברמ"ם (הלכות ברכות פרק ו' הל' ו') כל הנוטל ידיו צריך להזהר בארכעה דבריהם, במים עצמן שלא יהיו פוטלי לניטילת ידים, ובשיעור שיהיה בהן

נקבים קטנים שאפשר במציאות לארס לעבר חישיןן.

דבר שהוא סכנה אי בטיל בשישים

הרביה פוסקים דנו לעניין דבר שהוא סכנה אי בטיל בשישים, ורק נזיע כמו שיטות לעניין מים מגולים. בספר איסור והיתר הארוך (כלל כג דין ז') הביא בשם מרדיyi ואשרyi דכל דבר שיש בו סכנה בטל בשישים כמו שאור איסור, ומיהו גם ביבש בעי' שישים, עכ"ל. ותמה בדרכיו משה (שם אות ב') דבר תמורה הוא זהה חישיןן ל吉利י אפיקו באربעים טאה מים ואי אפשר שלא יהיה שישים אף אם נחשים שתו ממנה.

אכן בפתחי תשובה (שם ס"ק ג') הביא מהתשובה חותת יאיר (ס"י סד) שפסק להקל בטל, וכן כתב בתשובה שבוט יעקב (ח"ב סוף סי' קד) ושאין להחמיר כלל. ובשו"ת שבט הלי (ח"ו סימן קיא) מתיר במקום הפסד מרובה לבטלין שנתגללה חד בתרי, עיי"ש. וכותב בתשובה חות השני (ס"ט) ודוקא ארס נחש אינו בטל כמו שבכתב הטור דוחושין ל吉利י אפיקו במ' טאה מים אבל דבר שאינו ארס אף על פי דהוא סכנה בטל בשישים עיי"ש.

ועיין בספר תכ"א שכותב דאם נפל שממית שקורין שפין' לתוך אוכל או משקה כתוב הבית ל"י דאיינו מועל ס' דהטעם משום ארס ועיין במגן אברהם (שם ס"ק ג') שכותב שאחד מלאך שהיה מסוכנת במאכל אפשר יש לסמו' ולהתир על כל פנים בשישים, וגם בספר הבהיר מובא דין להם ארס כלל.

האחרונים אם מוגלים הם בכלל, ומה עוד שאפשר לדחות דהמחבר מيري בעניין נטילה דיווצה גם בכחאי גונא ולא מيري בכלל בעניין הסכנה.

בדין לבוד בנוגע לסכנת משקין מגולין בשווית מנהת יצחק (חלק ט' סימן פה) נשאל אי אמרנן דין לבוד לעניין גilioi משקין, היינו לבוד שפירושו שהפרצה נדונית מכוסה ממש, ובכן מסופק אם משקין האסורים משום גilioi (ביו"ד סי' קי"ז) שעמדו במקום שנחשים מצוין, תחת ארון או שלחן הגבואה פחות מג' טפחים מקרע הבית, אם דיןם מכוסים ומותרים בשתייה או לא.

ובתב לדעתו אין כאן ספק דבמה שנוגע לחשש מחמת המזียות לא מהני בוה דין לבוד, כמו שלא יהני דין לבוד לסליק החשש דasma נפל בו איסור בשני קדרות למשל (המbovear ביו"ד סי' קיא) וככاهי גונא, לומרadam ההיתר מכוסה ויש מקום פתוח פחות מג' טפחים, בודאי לא נפל בו איסור, כן הכא לעניין דasma שהה ממנו נחש לא מהני כייסוי דעתך הדין רק כייסוי שמצוות המזียות.

וכדברים אלו מפורש יועצא במתני' דתרומות (פ"ח מ"ז) המשמרת של תרומה אסורה משום גilioi, דangen'a קמא סבר דאף על גב דהכלי התחתון מכוסה במשמרת יש בו משום גilioi, שהארס עבר דרך המשמרת, ורב נחמן מתיר שהארס צף ואיינו עבר, אבל משום דהמשמרת הווי כייסוי מעדר הדין דין בין נקב לנקב ג' טפחים לא סבר לשום מאן דאמור להתיר, כיון שיש כאן

מבוטלי חיים שנתעורר בין, ולקידוש בעי שיעורא, ושם אין שיעורין מכון שהרוק הוא זה שמשלים את השיעור.

אך בספר נשמת כל חי תמה על העצי אלמוגים דממה נפשך הא בזמנינו אין חוששן לעבלי חיים דהא לא שכיחי נחשים, ולכך אין מקפידין בגilio, ואם כן אם חוששן כבר לרוק ניחוש כבר לטכנתן. ועיין בספר פתח הדבריר (שם ס"ק ב') שתמה על קושיותו דמאי קשיא, שמא נחשים דיש בהם מושם סכנה לא שכיחי, ואולם לשאר שריצים חישינן ובהם יש חשש רוק כאמור.

وعיין במשנה ברורה (שם ס"ק א - ג) שכותב דעתן מקדשין בין מגולה אפילו אין לו יין אחר, ואפלו כדיעד אם קידש משמע מדרבי הרמב"ן שהובא בבית יוסף שלא יצא. ואף שלא קפידן אגilio מושם שאין מעזין אצלנו נחשים, אפילו הכי אסור מושם "הקריבתו נא לפחתך". מיהו אם עמד שעיה מועטה מגולה אין להקפיד האידנא כל זמן שלא נמר טumo וריחו, וכותב החyi אדם דודוקא במקום שהיין בוקר שלא קפדי כולי האי בגilio מועט, אבל המקדש על השבר יהיה זהירות בזה, ונראה דבאן לו אחר אין להקפיד כדיעד גם בשכר כמו בין.

ובמה שכותבו המגן אברהם והמשנה ברורה "אלא אם כן נמר ריחו וטעמו", הנה בגין איש חי (ש"ב בראשית אותן כה) כתוב אדם עבר ללה אחת בגilio נפסל לקידוש אף על פי שלא נמר ריחו וטעמו. וכן משמע בשווית בית יהודה (סימן מג). ובכך החיים (אות ז') פוסל בכחאי גוננא גם בדיעד, עי"ש. ועיין עוד בזה בספר אז בדברו (ח"א סימן ז').

גם בהגחות חכמת שלמה (יו"ד סי' קטז ס"ק ב') כתוב וו"ל: והנה המעین בראש"פ"ב דעת") מביא מוגمرا בביבה ז, ב' שכותב דאף מים מגולין בטלים, עי"ש. אם כן מוכח דאף באיסור סכנה שירק ביטול. ובשות' צוין לנפש חייה (סי' קי) הביא דרוב גדול האחرون הסכימו אכן בסכנה דין אין מבטלים וכו'.

קידוש בין מגולה

מובא בפוסקים שניין הוא אחד המשקדים האסוריים מושם גilio, וכותב הרמב"ם (שם הלכה ח') דין מבושל אין בו מושם גilio. וכן כתוב הטור (ירוח דעה סימן קטז). ופסק בשולחן ערוך (אורח חיים סימן רעב סעיף א') אכן מקדשין על יין מגולה אפילו האידנא שלא קפידן אגilio. ומיצינו שלושה טעמים מדויע אין מקדשין על יין מגולה.

טעם ראשון, כתוב המגן אברהם (שם משום "הקריבתו נא לפחתך" (כלומר רזה מבוזה), אך הוסיף לאפשר שם עמד שעיה מועטה מגולה אין קפidea ובפרט במדינות אלו אכן הין מצוי כל כך וגם הפחות והסוגנים לא קפדי בדיעד אלא אם כן נמר ריחו וטעמו.

טעם שני, בדעת תורה מעין המהר"ש"ם מה שכותב בתורת חיים (בבבא בתרא צו, ב) שיין שמקדשין בשבת רמז ליין המשומר בענבייו ליום שכלו שבת וכור' והוא טمير וגנו' וכור' לכן אין מקדשין על יין מגולה.

טעם שלישי, בספר נשמת כל חי לרבי חיים פלאני (או"ח סי' יג) הביא בשם ספר עצי אלמוגים שכותב טעם שוגם בזמנינו יין מגולה פסול לקידוש, דחישין לרוק

יהודיה. ופשט דהו הדין על השכר שריחו רע אין מקדשין.

ולענין אם יש איסור למזוג יין במים מגולים, הנה בשווית שלמת חיים להגרא"ח זוננפלד (ח"א סי' נח) כתוב, דגם שנראה מדברי המגן אברהם דהטעם הוא משום "הקריבתו נא לפחתך", והוא משומן נマー, ולפי זה במים אין חשש זה, ובפשתות יין מגולה אסור מהמת שמעירא לא נזהרו בזוה והוצרכו לסנו אין זה ראוי למצואה משום הקריבתו, וכיוון שכן, מסיק שאסור למזוג מים מגולים לתוך יין לקידוש.

לייל הסדר ושבע ברכות

במנהגי בעל חותם סופר (פרק י' הערכה ז') כתוב בשם שווית לקווי חבר בן חיים, שהיה נהוג להניח כוס של אליו בليل הסדר מכוסה כל הלילה ובשחרית לקחו לקידוש של יום, ובלי ספק שראה מרבו החותם סופר לנוהג כן.

בקף החיים (או"ח סי' רעב אות יא) כתוב, דיויתר יש ליזהר בכוס דז' ברכות, הדשتن מקטרג ביותר בשעת השמחה. (וראה עוד בשווית שלמת חיים ח"א סימן נח). עוד כתוב בקף החיים (שם אות ט')adam הכליל של יין מגולה מונח בתוך שידה תיבה ומגדל סגור אינו נפסל בכך אלא אם כן נマー ריחו וטעמו.

בהמה שתתה מים מגולים

בתוספות בא קמא קטו, ב"ד"ה ולא ישקה מohn לבהמה) הביא את שיטת רשי' בטעם האיסור להשkont מים מגולים לבהמה, דשמא ישחטנה ואיכא סכנת

הבדלה בין מגולה

בשו"ת בית יהודה (סימן מג) כתוב בדבר פשוט הוא דין חילוק בין קידוש להבדלה, לא מיבעייא לשיטת רמב"ם דגם הבדלה מדאוריותא אלא אפילו נימא דהוא מדרבנן כל דתקון רבנן בעין דאוריותא تكون.

בשו"ת דברי מלכיאל (ח"ד סימן א') האריך בדייני מגולה בקידוש, ובסוף התשובה כתוב דכל זה רק בקידושليل שבת אבל בקידוש שחרית והבדלה שרי כיוון אפשר גם בשאר משקין. והנה מה שכותב דגם בקידוש שחרית שרי, לכוארה מוכחה מדברי חיי אדם שਮביא המשנה ברורה שלא סבר כוותיינו בזוה, להלא כל הדין של שכיר לא שיר רק בקידוש שחרית. אכן כבר העיר על זה בהדייא ממן החפש חיים בשער הציון (אות ה) ז"ל: הלא דין זה קאי על שחרית דבלילה אין מקדשין בשכר.

ועיין באורחות חיים (הלכות שבת סדר אות כב) שכותב דין מבדילין על יין מגולה, ותמה עלייו רבוי חיים פלאגי (או"ח סי' יג) דהא בגמרא מובא רק שאין מקדשין עלייו, ושוב ציין שם לדברי הרשב"ץ (ח"א סי' פה) שמוכחה בדבריו שמחליך בין קידוש להבדלה, אם כי לא מפורש מדבריו היותר ממש להבדיל על יין מגולה, ומסתיק להלכה שם דמבדילין עליו אם אין לו יין אחר.

אמנם המשנה ברורה (שם) הביא שבחדרשי רביע עקיבא איגר שמסתפק בזוה אם מותר להבדיל על יין כזה, ולדעת המשנה ברורה פשוט הדבר לאיסור כיוון שהטעם הוא משום "הקריבתו נא לפחתך", אחר כך הביא שמצו בארכyi יוסף שכן כתוב בשם ספר בית

אולם כל האחרונים שהתיירו בקפק קילוח מים מחלל הבהמה לא חשו לסכנה, ועל כרחך שאין כאן דבר ברור שיש סכנה בויה, וכל שלא הוחזקה סכנה בויה, לא שייך לומר חמירה סכנתא מאיסורה. ולא אמרו כן אלא הוחש שהוא סכנה שהחשש הוא מושם ארס נחש שהוא סכנה ברורה.

ובכן מובא בשווית תורה חסד (אה"ע סי' ה אות ה), דאף על גב דלא אולין בת רובה וספק ספיקא בסכנתא דגilio וכחאי גוננו, מכל מקום אין למדוד מזה לעניין קטלנית, דשאני התרעם בסכנת גilio הויא סכנה ברורה על פי חוש הטבע, דחוינן שמתהים משתיתת הארץ, מה שאין כן סכנת קטלנית שהיא רק בתורת חשש, וגם אין הסכנה על פי הטבע. ומהאי טעמא יש לומר נמי דלכן מוקלים בסכנות דגים ובשר על ידי ביטול בשישים, מה שאין כן בארס נחש.

נפשות. אמן דחה תוספות את דבריו דין נראה דאפילו לבהמה טמאה לא ישקה ממשום בל תשחית כדמשמע בפרק ב' דעבודה זורה דפ' ל.ב.

אבן גם הרשב"א (שם) הביא את פירוש רשי' ודוחאו שאין מומן חברו, דאפילו בהמה טמאה אסור שם יאבד מומן חברו, ואף בשלו אסור ממשום בל תשחית. אמן בתוספות אנשי שם (תרומות פ"ח מ"ח) כתבו דברו אףן שאין השחתה בהריגת הבהמה בגין לעזר עור הבהמה או אם היא בהמה המזיקה שציריך להרוג את המזיק, נראה שאין בויה ממשום בל תשחית.

בשבות יעקב (ח"ב סי' סה) כתוב שמשמע מחכמי הרופאים שיש חשש סכנה למי שאוכל מתרנגולים אלו שנמצא מים בחלל בטנם, שיבא לידי חולין (וואר וכתט) עי"ש. ואם כן יש לחוש לסכנתא דחמירא מאיסורה.

סיכום העניין

ברמב"ם (הלכות רוצח ושמירת הנפש פרק יא הלכה ו') כתוב ז"ל: לא ישתה מים מגולין שמא שתה מהן נחש וכיוצא בו מזוחלי עפר וישתה וימות.

ו**שם** (בhalca זו) מנה הרמב"ם את המשקין האסורים מים גilio, ז"ל: ואלו הן המשקין האסורים ממשום גilio, המים, והיין ואפילו מזог ואפללו התחיל להשתנות טumo לחומץ, והחלב, והדבש, והצир, אבל שאר כל המשקין אין מקפידין על גilioין שאין בעלי ארס שותין מהן.

וכתב עוד (שם הלכה יא) ז"ל: כל המשקין האסוריין מים גilioי שנתגלו בין ביום בין בלילה אסוריין, ואפילו היה בדברן אדם ישן על הזוחלין. וכן כתוב הטור (שם).

וביאר הבית יוסף דבריו על פי המשנה בתורות (פ"ח מ"ד) כמה ישווו וייחיו אסוריין כדי שייצא הנחש ממקום קרוב ושתה ומפרש בחולין י', א דשיעור זה כדי שיצא מותחת אזן הכליה ישתה וייחזר לחורו ובירושלמי דמסכת תרומות (פ"ח ה"ג) בעי איזהו מקום קרוב.

אמנם למורת שנאסרו מים מגולין על פי דיןא דגמרא וכן נפסק ברמב"ם טור וש"ע, ישנים מן הפסיקים שנתנו טעם להקל.

תוספות בעבודה זורה לה, א כתבו, ואנו שאין נחשים מצוין בינו אין לחוש משום גלי, ואין לומר דבר שבמנין הוא וצריך מןין אחר להתייר, כי ודאי הוא בשאстро תחלה לא אטרו אלא במקום שהנחשים מצוין. גם בשולחן ערוך (שם סעיף א') פסק להקל שימושים שנתגלו, אסורים חכמים דחישין שמא שתה נשח מהם והטיל בהם ארס. ועכשו שאין נחשים מצויים בינו, מותר.

בפתחי תשובה (שם ס"ק א') הביא מדברי השלה (דף עט, ב) שכותב דמכל מקום שומר נפשו ירחק מזוה. והוא ראה שהרי הטור כתבן לכל הדינים אחד מהם לא נותר עיי"ש עוד. ובנהוגת החסיד הגר"א כתוב גם כן שהגר"א היה נזהר מאד בדבר זה עיי"ש טumo, על כן הרוצה ליזהר יעין כל הדינים בטור.

בטעםא ذكرא בהנוגות מREN החוזן איש (אות כ) מביא שהחוזן איש נהר מאד מגילוי והקפיד גם על תהא ולבן מגולה, ואמר שם יש על החלב קרום שלם מלמעלה אין לחוש לגילוי שאליו הנחש היה מנקר היה ניכר בקרים. כן הביא בספר אמריו יושר על סדר מועד (בנהוגת החוזן איש שבסוף הספר אות קא) שהחוזן איש נהר מגילוי, ופעם אחת מילא מים ליטול והוצרך לצאת ובקש מאחד הנוכחים להשאר עד שייחזור שלא יצטרך לשפוך המים.

ישנם כמה טעמים מובאים בפסקים למה יש לפסוק שעכשו שאין נחשים מצויים בינו, משקים מגולים מותר, ואין בזה הדין של דבר שנאסר במנין אף שהטעם בטל ציריך מןין אחר להתייר. וכן ביארו את החלוק בין מים מגולים שהרבבה מתירים לבין אכילת גבינות העובי כוכבים שעדיין איסורי קרים אף במצבים שהטעם בטל.

בספרفات השולחן (ס"י ב ס"ק לב), הביא בשם הגר"א שהיה נהג בכל דיני הגilio של משקין מגולים גם בזמנן היה, ואף על גב דמבעור בראשונים דבזמן הזה שאין נחשים מצויים בינו אין לחוש משום גילי משקין, החמיר הגר"א, מוחמת שהיה אומר דמלבד הטעם הפשתי שהזכירו חז"ל דהוא משום נחשים, יש בזה עוד טעמים נסתרים אחרים על פי הסוד.